[illegible]

દીલચમન

ગાયન સંગ્રહ.

ઠુમરી, ગઝલ, લાવણી, હોરી વિગેરેનો સંગ્રહ.

પ્રસિદ્ધ કરનાર,

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે-બુકસેલર.

ભદ્ર દરવાજા—અમદાવાદ.

આવૃત્તી ૧૫ મી   પ્રત. ૫૦૦૦

અમદાવાદ

ખાડીઆમાં દેસાઈની પોળમાં ધી "જ્ઞાનવર્ધક" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં (શાંતિલાલ ખાલચંદ શેઠીએ છાપ્યું.

સંવત ૧૯૭૦   સને ૧૯૧૪

કીંમત ૦—૧—૦

દીલચમન ગાયન.

ગુજરી.

કે કાબુલસે બાદશાહ ચડે ને સારી દીલીકા દીવાનરે,
કે બાદશાહ ઉતરે બાગમે મેં ક્યામસ દેખન જાઉરે;
કે હાથમાં લઉ લાલ માટલી કહોયણુ હોકે જાઉરે,
કે બાદશાહ ઉતરે બાગમે મેં ક્યામસ દેખન જાઉરે.
કે હાથમાં લઉ લાલ બેડલું પનીહારણુ હોકે જાઉરે,
કે બાદશાહ ઉતરે બાગમેં મેં ક્યામસ દેખન જાઉરે.
કે હાથમાં લઉં લાલ લાકડી ગોવાલણુ હોકે જાઉરે,
કે બાદશાહ ઉતરે બાગમેં મેં ક્યામસ દેખન જાઉરે.
કે હાથમાં લઉ ગુલછાબડી મેં માલન હોકે જાઉરે,
કે ફુલફગરનો ઘાઘરો સાળુડે કસબી કોરરે,
કે કલાં કાંબી અણુવટ વીંછવા ઝાંઝરનો ઝમકારરે,
કે હાથે બાજુબંધ બેરખા એને દશે આંગળીએ વેઢરે,
કે કાને કલાફુલ શોભતાં એને ઝણુંઝ ઝાલરે,
કે કોરે તે પાટીયાં શોભતાં એને કંઠે એકાવળ હારરે,
કે લીલા તે ગજનું કાપડું એને ગજ મોતીનો હારરે,
કે કાને તે વાળીઓ શોભતી એને ટીલડી તપે લલાટરે,
કે બાલે બાલે મોતી પરોવ્યાં જાણે ઉગ્યો સુરજ ભાણુરે,
કે છોટી મટકીઆં દહીં જમાયો દુધ લીયો મણુ ચારરે,
કે ચાલી ગુજરીયા દહીં બેચનકું બાદશાહકે દરબારરે.

કે અધર લ્યો કોઇ મહીપર લ્યો કોઇ લ્યોને મીઠડાં દુધરે,
કે સાસુ કેવે તમ સુણો ગુજરીયાં લશકરમેં મત જાવરે,
કે દીલ્હી શહેરકા બાદશાહ તુજે રખે ગોખલ માંહરે,
કે સાસુનાં વાર્યાં ન કરે વહુ મહી વેચનાને જાયરે,
કે હાટે મોહ્યા હાટ વાણીઆ ને ચોરે મોહ્યા ચોપદારરે,
કે જે દેખે તે મોહી રહ્યા બાદશાહ સરખા માંહેરે,
કે ચલી ગુજરીયાં દહી બેચનકુ ચાલી લાલ બજારરે,
કે સીપાઇ બચ્ચાને ચોકી લગાઇ જીવજાન હુવા હેરાનરે,
કે આપને લશકરમેં એસી મહીયારીને એસા ન કોનકા દુધરે,
કે બાદશાહકું તો ખબર હુઇએ ગુજરી દેખન આયારે,
કે અલીયાં ગલીયાં ક્યા ફીરના ગોરી પેઠે પડદા માંહરે,
કે અલીયાંરે ગલીયાં બહોત બલેરી તેરે પડદેકું લગાદઉ આગરે,
કે હીંદવાણી તુ હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તમે સુણો અમેરી બાતરે,
કે હાથ કથીરમેં ક્યા પહેરના ગોરી પેરો સોના શેરરે,
કે હાથ કથીર મેરે બોત ભલી નેરે સોનેકું લગાદકે આગરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે કાળી કામળમેં ક્યા પહેરના ગોરી પહેરો દક્ષણી ચીરરે,
કે કાળી કામળ મેરે બહોત ભલી તેરે ચીરકું લગા દઉં આગરે,
કે હીંદવાણી તુ હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે ઘેંશ છાશમેં ક્યા ખાના ગોરી ખાવને નાન પુલાવરે,
કે નાન પુલાવમેં ક્યા ખાના એસા હીંદુકા અવતારરે,

કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે;
કે મકના હાથી અજબ બન્યા ગોરી હાથી દેખન આવરે,
કે તેરા હાથીમેં ક્યા દેખના મારે ઘેર ભૂરી ભેંસરે,
કે ટંકે સવામણ દુધ કરે તારા હાથીથી ભલેરી મારી ભેંસરે,
કે દહી દુધકી નદી ચલાવું માખન બાંધુ પાળરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાકુ દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે મારો કુંવર અજબ બન્યોરે કુંવર દેખન આવરે,
કે તેરા કુંવરમેં ક્યા દેખના મેરા ગાયુંકા ગોવાલરે;
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુણ સુણો અમારી બાતરે,
કે મેરી સોળશેં રાણીઓ ખુબ બની તે રાણીઓ દેખન આવરે,
કે તેરી રાણીઓમેં ક્યા દેખના મેરે પાણી ભરે પનીયારરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે.
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે મેરા ઘોડા અજબ બન્યા ગોરી ઘોડા દેખન આવરે,
કે તેરે ઘોડેમે ક્યા દેખના મેરે ઘેર ગવરી ગાયરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે મેરી મુછો અજબ બની ગોરી મુછોપર મોહી આવરે,
કે તેરી મુછોમેં ક્યા દેખના મેરા બકરા જેસા પુછરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,

કે કીયુ તમારૂ સાસરૂં ને કીયા પુરૂષ ઘેર નારરે,
કે ગઢમાંડળ મારૂં સાસરૂને ચંદા પુરૂષ ઘેર નારરે.
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે કોણ દેશની ગોવાલણીને શું તે તમારૂં નામરે,
કે ગઢમાંડળકી ગોવાલણીને મેનાં ગુજરી મારૂં નામરે.
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે છોટી મટકીકા મુલ કરૂ તો તેરી સુધબુધ જાવે ભુલરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે દુસરી મટકીકા મુલ કરોને ગોરી ઉસકા કયા હોય મુલરે,
કે દુસરી મટકીકા મુલ કરૂં તારી સોળસેં રાણીઓ ફુલરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે તીસરી મટકીકા મુલ કરોને ગોરી ઉસકા કયા હોય મુલરે,
કે તીસરી મટકીકા મુલ કરૂં તેરા મકના હાથી ફુલરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે શુણ ગુજરી તુમ શુણો અમારી બાતરે,
કે ચોથી મટકીકા મુલ કરોને ગોરી ઉસકા કયા હોય મુલરે,
કે ચોથી મટકીકા મુલ કરોને ગોરી ઉસકા કયા હોય મુલરે,
કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દેવે જવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે શુણ ગુજરી તુમ શુણો અમારી બાતરે,
કે તેરા રૂપ તો કીને દીયા જાણે સોનું ઘડે સોનારરે,
કે અલાબીયાને મુજે રૂપ દીયા ને કરમ દીયા કીરતારરે.

કે હીંદવાણી તું હરામજાદી બાદશાહકું દે વેજવાબરે,
કે બાદશાહ કેવે સુણ ગુજરી તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે ગડબડ સડબડ ક્યા બોલતી ગોરી બોલો સમજકી બાતરે,
કે અકડછકડ ગોરી ક્યા બોલતી કોઇ થપડ લગાવું દોચારરે,
કે તું નવ જાણીશ એકલી મારા ગુજર ચડે નવલાખરે,
કે હીંદવાણી તુ હરામજાદી બાદશાહકુ દેવે જબાબરે,
કે ગુજરી કેવે સુણ બાદશાહકુ તુમ સુણો અમારી બાતરે,
કે માર તમાચા ને ઉડ જાય પઘડી મુખડા હો જાય લાલરે,
કે ટકે ટકે તેરા ટટુ બેચાઉંને દો કોડી તલવારરે,
કે બાદશાહકુ તો ગુસ્સા લગાને ડાલી બેડી માંયરે,
કે હાથમેં ડાલી હાથકડીયાંને ઉસકુ હાથીપર બેઠલાયરે,
કે હાથીકા હોદેપર બેઠી ઉસકા કોઇ નવ લેવે નામરે,
કે બામણ વીરા વીનવું તને આલુ હૈયાને હારરે.
કે કાગળ જઇને આપજે મારા હીરા દીયરને હાથરે,
કે હીરીઓ કાગળ વાંચીઓને ગુજરી પડી બેડીમાંયરે
કે ચંદે કાગળ વાંચીઓને ગુજરી પડી બેડી માંહરે,
કે છો પડી ભાઈ પડવાદો કોઈ એની લાવીશું બેચારરે,
કે તાણી બાંધો ભાઇ ઢાલને તાણી બાંધો તરવારરે.
કે સરા લોપમાં અંગ. ચંપાને નહીં કાયરકા કામરે,
કે કેસરીઆ જામા બાધા પહેરેને હૈડાજામો લાલાગુલાલરે.
કે ત્યાંથી હીરીઓ દોડીઆને ગઓ ઘોડારની પાસરે,
કે તાણી બાંધો તંગડા ભાઇ ઢીલી મેલો લગામરે.
કે દીઠી છત્રીને ઘેર આવુ તો રેવંત મારૂ નામરે,
કે હીરીઓ ઘોડે એકજ ચઢયોતે ગુજર ચડયા નવલાખરે,

કે હીરીએ ધોડા ખેલીઓને ધોળી મારયા પચાસરે,
કે લેજે ભવાની ભોગ આતો ગુજર કેરો ચોગરે,
કે ચંદે ઘોડો ખેડીઓને જાય દીલી મેદાનરે.
કે હીરીયો પેઠો શહેરમાંને કદોઈ નાઠા જાયરે.
કે તોપોથી ધમરોળ કુઇને કુવા અંધારા ઘોરરે.
કે બાદશાહકુ તો ખબર નહીને રઇયત નાઠી જાયરે,
કે સુતો બાદશાહ જાગજે તારે નગર પડ્યો ભેંકારરે,
કે સુતો બાદશાહ જાગીઓ ભાઈ ક્યા હોતા ધમગોળરે,
કે સુતો બાદશાહ જાગ્યોને મુગલ ચડ્યા બાણુંલાખરે,
કે તાંબાની નોબત ગડગડે ને જેના ઢમકે વાગે ઢોલરે,
કે ફાગણ સુદ ચઉદસને દહાડે મામલો મચ્યો જોરરે,
કે ગુજરી હસીને બોલીયાં ને બોલ્યાં એજ બોલરે,
કે હીરીયો પેહેરે કાંચળીને હથીઆર મુજને આલરે:
કે બાદશાહ સાથે એસી લહુમેં મેરા જુગમાં હોજાય નામરે,
કે તરવાળે તાળી પડે ને બરછી ચાવે પાનરે,
કે અગાડી પીછાડી દેરાતાણુંને બીચમાં રાખ્યો મેદાનરે.
કે વચમાં રાખ્યો ગુજરીબાઇ જે જીતે તે લઇ જાયરે,
કે હીરીયોને ચંદાયો બોલીયા રાજા સાંભળો મારી વાતરે.
કે પહેલે ઘાવ તમે કરોને અમે તમારી રઇયતરે
કે પહેલો ઘાવ બાદશાહે કીધો ગુજર લશ્કર માંહરે,
કે હીરીઓને ચંદીઓ ગુસ્સે થયા જેમ બકરામાં પડ્યો વાઘરે.
કે તલવારોની તાળી પડેને લોહીનો વરસ્યો મેઘરે,
કે તમારી ગુજરી તમને મુબારક ગુજરી અમારી બેનરે,
કે ત્યાંથી ગુજરી ચાલીયાંને ગયાં સાસુને ઘેરરે,

કે સાસુ મેણાં બોલીયાં વહુ જાઓ બાદશાહને ઘેરરે.
કે આ વહુઅરને જવાદો હું બીજી પરણાવું કાલરે;
કે આ વહુઅરને જવા ન દઉ મારા ગુજરની પત જાયરે,
કે ત્યાંથી ગુજરી ચાલીયાને ગયાં નણદને ઘેરરે,
કે નણદલ મેણાં બોલીયાં ભાભી જાઓ બાદશાહને ઘેરરે,
કે ત્યાંથી ગુજરી ચાલીયાં ને ગયાં તે પાવાગઢરે,
કે પાવા તે ગઢમેં અલોપ હોગઇ મહાકાળી કહેવાયરે.

મીસરી.

કે આઠ કુવા નવ વાવડીજી સોલસેં પાનીડા હાર, ઓ મીસરી;
કે ઉસમે કુન ગોરી પતલી ઓ મીસરી પતલી કમર લંબે બાલ,
કે બાટ ગડુઓ રેંટીયોજી પગડી લાલ ગુલાલ,
કાંતનેવાલી પતલી ઓ મીસરી લળી લળી નાખે તાર,
કે એડીની ગેડી કરજી કેડોની કર કમાન,
નઇણાના બે બલકા ઓ મીસરી પાકુ ચતુર સુજાણ,
કે ચતુર પુરૂષની ગોરડીજી હશી હશી ઉતર દેશ;
મુરખ પુરૂષની ગોરડી ઓ મીસરી રોઇ રોઇ ઉતર દેશ,
કે હસત જોબન ખસતજી રૂવે તો કજલ હો જાય,
એસો પીયારો મારો સાહબો ઓ મીસરી સાંજ પડે ઉડ જાય.
કે દાડમ સુકે દહાડીએ ઘેર સુકાય ઘર નાર;
બાપ ઘેર સુકાય બેટડી ઓ મીસરી હીણા પુરૂષ ઘેર નાર.
રાજવણ બેઠી રાજમેજી ખભે ઉઘાડા કેશ,
ઇસ જોબનકે કારણે હો મીસરી દીલી બેઠાતી લેશ.
કે તેરી દીલીમેં મેરા આવના તેરે મેરે કાયકા સ્નેહ,
તેં ચમકાવી વીજળી ઓ ધોળીડા મેં વરસાવ્યો મેહ.

કેઇ મારી સાહેલીએ ભોળવ્યો હો મીસરી નીત ઘર ભુલી જાય,
કે હાથનાં કયવારાં કરૂંજી નેણુંસે લીયોરે બોલાય.
સમજાવ્યો સમજે ઓ મીસરી મુરખ બેઠો ગમાર,
પાલણપુર દીવડો બળેજી કાજળ પડેરે સનેશ,
કે આંજનવાળી પતળી ઓ મીસરી મુલક વસે મેવાડ.
કે કોયલને કેમ મારીએજી આંબાની રખવાળ
મારીએ હરામી સાહબો ઓ મીસરી અણુ આપ્યા ફળ ખાય.
કે ગોરીને કેમ મારીએજી સેજોની રખવાળ,
મારીએ હરામી સાહબો હો મીસરી સેજ પરાઇ જાય.
કે માણેકચોકકે બજારમેંજી વેચાય લાલ કમાન.
કે ખેંચનવાલા ઘર નહી ઓ મીસરી કીસપર કરૂ ગુમાન,
કે માણેકચોકકે બજારમેં હીરા લાલ વેચાય,
ચતુર હોય સો મુલવે ઓ મીસરી મુરખ ફેરા ખાય.
કે નદી કીનારે મુડદા જલેજી મુવા ન પ્રગટ હોય.
ગયા ન જોબન સાંપડે ઓ મીસરી મુવા ન જીવે કોય
પ્રીત કરીયે ઉંચથીજી સદા ન જુદા થાય
નીચથી કયા કરે પ્રીતડી ઓ મીસરી સહાય મેણું ખાય.
કે કોંકણુ કુવો ગોડાવીએજી રેંટ ફરે મેવાડ.
સીંચનવાળી પાવાગઢ વસે ઓ મીસરી જેનો ચંપોપીએ પરસાળ.
કે પ્રીત કરે દોજણુંજી માળીને રંગરેજ.
રંગરેજ લાવે ચુંદડી ઓ મીસરી માળી લાવે ફુલ.
કે ફુલમેં કયા પહેરનાજી ધુપ પડે કરમાય.
ભલી બીચારી કલીયાં ઓ મીસરી સાંજ પડે ખીલ જાય
કે ચુડીમે કયા પહેરનાજી ચુંદ પડે રંગ જાય.

ભલો બાચારો શાળુડો એ મીસરી ધોએ ધોએ રંગ રહે,
કે ખેતર હોય તો ખેડીએજી ડુંગર ખેડા ન જાય,
કુવા હોયતો ગાળીએ એ મીસરી સમુદ્ર ગાળા નવ જાય,
કે કાગળ હોય તો વાંચીએજી કરમ વાંચ્યાં નવ જાય
કે મારા ઠાકોરનો ઘોડીલોજી દીઠો કલાલને હાટ
કે દારૂડીનો છાકયો મારો સાયબો એ મીસરી ગયો કલાલન હાટ
કે નહી તારા સાહેબાને બાગબંધાજી નહીમેં લીયોરે બોલાય,
કે દારૂડાનો છાકયો તારો સાયબો એ મીસરી આવ્યો કલાલને હાટ
કે મારાં ઠાકોરની મોજડીજી દીઠી કલાલને હાટ.
કે દારૂડાનો છાયો મારો સાયબો એ મીસરી ગયો કલાલનેહાટ.

મુસલમાનીબારમાસી.

સુનીઓ સખીરે સહયાં મુજ દરદકીરે બાતાં
સાજનને મેરે શરીરપર કયા કયા કીઇ હે ઘાતાં
મુજકુ એ દે દીलासा साजन कीदर गयेरे.
પરદેશમાં જાકર બેઠે મુજકુ બીસર ગયેરે,
દસ'થા મીલનેકા આવતે મહીને અંદર
આશા મેં રખકે બેઠી સાજન મીલંગે આકર,
અવલ જો મહીના આયા વો કારકીત કીસાવે.
સાજન મુજે મીલે ના રોના મેરા ન જાવે;
અફસોસ ને નીસાસો ફીરતી ફીરૂ એકલી;
સાજન બીનારે સહયાં ગમતી નહી હવેલી,
લાલી મુખે રંગાકે સાજન કીદર ગયેરે
કીની મુજે દીવાની કેઇ મુલક જા રહેરે.
કાગજ લીખુ પીયાપે જાને ન કોઇ પાવે,

મુજ દરદીકી સાજનકુ જા સુનાવે,
કારતીક મહીના સારા રુખ બીચમે ગમાયા
સાજનને છોડ ગુજકુ કીસ સાથ દીલ લગાયા,
માગસર મહીના ફીર દુસરા હે ભારી.
સાજન બીના કાગે મેં દીન રાત નેન જારી.
દુખુ પડી થંડુમેં ઇતના જુલમ સો કમારે.
મે સુન ગુજે દરસ્તી, કીનો કરમ પીયારે;
દુભલા બદન શો મેરા, થંડ કીસ તરે સહુંગી;
સાજન બીના એકલી, દુખ કીસકુ જા કહુંગી.
સાજનને છલ કપટકર, હમ સાથ થરક ગનડા;
માલુમ મુજે હુ ાા સુ, મીલના હજુમે મેરા;
દો માસ ગયે ગુજર કર, નીસરા એ પોસ એકા;
દરશન દીખાવો સાજન દીલકુ રખુ મેં હેડા.
એ પોસકારે કડી, મેં કીસ તને નીકાલુ.
જોબન મેરે જુવાની; કહો કીસ તને નીકાલુ.
માનત કરી બોતેરી ચલીયા કછુ ન મેરા,
મેં સુન ગુજે તરસતી, દેખુ મેં દરસન તેરા;
દીન હો ગયારે છોટા, લંબી સો રેન ન જાવે.
આંખો મેં નીચ દેખુ, સપને પીયુ ન આવે;
એ પોસ મહીના ગુજરા, જલીયો મેં રાકઓરે,
સમજા રખુંગી દીલકુ. માહે પીયા મીલોરે;
એ મહા મહીના ચોથા ખીલી હે ફુલવાડી,
સાજન બીના એકલી મરતી હું દીનેજારી,
નીરગીસને બેલ મરવા, ચંપા અને ચમેલી;

પ્રીતજ બીના એ કુચના; રાતી શીર ઓઢની
ગુલ દાફુદીને લીના એ મોઘેરા હજારા;
સારા બગીચા ખોટા, પ્રીતરસ હે જુહેરા,
દરશન દીખાવો સાજન, કીતનાઠ મે કહુરે
દીન રાત મે તડપડતી ઘુક નીદ કર સહુરે.
એ ઠંડ સબ ગુજારી શીઆલા હુવા પુરા.
ચોથા મેના ગુજરા; દીખલાવ અબ જહુરા.
ફાગુન એ પાંચવેકી ધુપ પડે હે ગરમી,
સખીયાં સબી આપસમે ખેલે પીયાસે હોરી,
અતર ગુલાબ શેવતીએ નર કરી હે ચોરી;
ધુપ પડે કડાકડ પાંઊંગે પડે ફ્રોલે,
હર બખત મેં પુકાર, સાજન મુજસે ન બોલે;
અઘતર છઠેકા મુજકો દીલમેં હે બાવકારી
દેખું દરસ સઘુન્ના જાઊં પીયાપે વારી,
ઠંડક કીદર ન પાઊં ખુબ અગન બરસતી,
સાજન બીનાકી આગ મે મર જાઉંગી તરસતી;
ખુરબાન હુ દીલમે મર જાઊંગી તરસ્તી,
સખીરી મેરે બદનમે બાકી ન કુચ રહીરે;
અફસોસ મેં પીયા કે આધા બરસ ગયારે;
દીન હોયગારે લંબા દુખકા નહિ હે છેડા;
હર બખત મેં પુકારૂ સાજન કરો સવેરા
બઘકાઠ સતવેંકા ગરમીસે ઝાડ સુકે;
ઘુપ પડે ગજબકી પાની બીના હે ભુખે
પતે સબ ઝડ ગયેરે ઝાડાં હો ગયે હે ખારી,

ધુર હો ગએ હંદુલેર ગય બાકી ખુડાલી;
ઝાડુમે ફુલ આએ ફીતને આમ મોરે,
નીલા જંગલ હવારે, મોરાં કરે ચકોર
નીલા જંગલકુ દેખી, પીતંદર રખી એ આસા,
સાંતુ એ મેના ગુજર આખાર પડેગા પાસા;
એ જોદ આઠવેકી મુજપર પડી હે સખતી,
પથર નરમ હરોએ, એસી સે કયા ન બકતી;
જંગલમે હર જગોપર, કાયલને મોર બોલે,
પીઉજીકા નામ મીઠા, લીંબુ સકરસેં ઘોલે;
ચખીયામે ખીલદમે, કીસને ન ભેદ પાયા,
હરએકકુ જા પુછું સાજન કીને હું પાયા,
રાતી અને રઝળાતી મેં જોદ ભી ગુમાયા;
સજનને મેરે શીરપર દુક ના રખીરે માયા,
દાદુર અને બપૈયા, મેંડકસા ધુમ લાયા,
બીજલી કરે ઝબુકે મેઢુવા અષાઢ આયા,
નવમે અસાડ ફેરે બાદલ હુવારે કાલે.
રાતાં ભીલી અંધેરી મનને એ ગર સભાલે;
બાદલયું ગાજતા હૈ જયું બાજતી હૈ નોબત,
સાજનને મેરે ઉપર ન ઠુંક રખીરે મોહોબત;
નદીયાં તળાવ નાલે સબમેં ભરા હે પાની,
ગરજે ગગન દામકસે, મેં હો રહી દીવાની;
નવમા અસાડ ગુજરી સજન સો ના મીલેરે.
ઢુંક પડી સામુરી, મેરા બદન જલેરે,
દસમે સરાવનકી, લગી રહી ઝડીરે,

પીઉજીકે નામ ઉપર સમરેન સરૂ કરીરે;
બાહર ફીકર બીનાહર ફરજંદને સખીરે,
મેરા દીલ લગા પીયાહે રો રો કે મેં થકીરે,
નદીયાં તલાવ નાલે તીનુ ભર્યે હે બેથી;
પીયા બીના એકીલી મે હો રહી હું ઘેલી;
ખેડુત સબ ખુશી હોરો હુવે તાજે,
સાવનમેં આ મીલોરે દીન હો ગએ હે કાજે,
ભાદો અગીઆરવેકી, આરે ઘટા બનીરે;
ઢુંઢું નીસી ઘટા કયાં હે મેરા હરીરે,
આાઇ નહી ફજલપે એથી નથી નવાઇ;
સાજન મેરે ન આએ કીતી અજબ નવાઇ;
પાકે સખી અજા જ્યાં ખેતુમે બોહે મલે.
રોહુકે હાથ સેની લગતે જીગરમે ભાલે
સખીયાં સખી આપસમે ખેલે પીયાસે મીલકર.
મેં હો રહી એકેલી જાઉ કીદર એ ચલકર,
પ્રીતમને કર જુદાઇ મેરા બદન જલાયા,
ભાદો ગયા ગુજરકર આરો એ માસ આયા,
આસોએ બારવેકો મજનુ બડી હે આશા;
પ્રીતમનુ અબ મીલનકા સુજકો બડા દીલાસા,
મુજ દીલમેં હુઇ ખુશાલી પ્રીતમશો અબમેં પાઉ,
સાજનકી હુઇ બડાઇ બેઠી મેં ગીત ગાઉં,
કપડે હે સબ જરીકે તનકે ઉપે ખેરાત કીએમેં,
પીઉજીકે નામ ઉપે ખેરાત કર દીએમે;
ગેના હે સબ જરીના છટકા સુલાબ તનપર.

બીજલીસી જ્ન ઋટી પીયાકે મનપર;
સાજનકી કુડી નજરસે હુઇ તાજગીને લાલા,
હુસ્નને હે પરીયાં સબસે બની મેં આલા;
શેનદીનમે દીવસે કીને કલામ પુરા.
કરીઓ ટરમાં કરીમા દીલ હો ગયા હે શુરા,
પરવરરે દેગાર સુજકુ નેકી ઇમાન દેજ્યે;
ઉમેદ હેગી દીલમે જીનત નપીબોકીજ્યે,
છોડો ગુમાન યારો ટરીએ કછુ અજલસે;
કરીઓ કછુએ નેકી બહુત પોડા ફજલસે;
અહમદ નબી હે મહમદ બરહક દોસ્ત સબકા.
નબીકિ ટલશે શેતી બેડા હે પાર સબકા,
રહેમ ચીનો દીલશે કલમા પઢો નબીકા;
કરીયો નીમાજ રોજે છુટકા સાહે સદીકા.
સીબત શાહક દાસુસે સારી જુબાન બોલો;
નબીકે નામ ઉપર હરદમ દરદ બોલો.

બીરહ બારમાસી.

હમકુ છોડ ચલે બન માધુ, રાધા શોચ કરે બનગેરે,
હમકુ છોડ ચલે બન માધુ.
લગત અસાડ ઉમંગ દોઉ આવો; બીજલી ચમકે ઘનઘ.
ઘમેરે, ચમક ચમકે ચાઇ દેખ નીહાર. હજુએ ન આવે,
બીદ્રાબનશેરે, હમકુ છોડ ચલે બન માધુ. રાધા. હમકુ૦
શાવન શામી અતી છલ કીનો પ્રીત કરી કુબજાસંગ જારે,
કુબજા શોક જનમકી બેરન હમશે બેર લીયો છીનમેરે,
ભાદરવે ભવન કુલી સબ કલીયા નહી કુલી દીનકી કલીયારે,

જીન કલીયનમે ભમર બસતહે શા કલીયાં પીયામાં. હે બશીરે.
હમકું છાંડ ચલે બન માધુ. રાધા૦
આસો કમળ નીરમળ ભએ ચંદા, પીયા નહી આવે મેરે.
આંગનમેરે, દરશ દેખાય પ્રભુ આયે બાલમ રહે, હમ.
કલપાંત કરે મનમેરે, હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ: રાધા૦
કારતક શોક કરે સબ સખીયો, રાધા શોચ કરે બનમેરે.
ઉધવ સ્વામી જાનમકે કપટી કપટ રહયો જીનકે મનમેરે.
હમકુ છાંડ ચલે મન માધુ૦
અનકુટ ગેદ બનાયો સખીયાં જોય પડયો જુમના તટમેરે,
ખેલત ગેદ ગીરી જુમનામેં, તબ કાળીનાગ નાથ્યો છીનમેરે,
હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ. રાધા૦
પોસ માસ રૂતુ અલાપ કરતહે સુધકુ ન લીની મનમોહનરે,
જોગન હોકર બન બન ઢુંઢું, ઢુંઢત ફીરૂ બાંદરાબનમેરે,
હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ. રાધા૦
માઘ માસ જબ લાગો સખીરી હોત બસત કંથ ઘર નાહીરે,
સુમરીન હાથ ચલે અગછાલા ઘર ઘર અલખ જગાતી ફીરીરે.
હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ. રાધા. હમકુ૦
ફાગણુ ફાગ ખેલત સખીઅનરે ઘર ઘર ડફ બાજત રંગોરે,
હમારો ફાગ હરગો કુબજાને, કુબજા બસી ઉનકે મનમેરે.
હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ. રાધા૦ હમકુ.
ચઇત્ર લતા ફુલી સબ વનમેં આવત સુગંધ સબ ફુલનમેરે,
મેર શીતળ મંદ સુગંધ સદા નીજ આવત હે શ્રી બાંદ્રાબનમેરે.
હમકુ છાંડ ચલે બન માધુ રાધા૦ હમકુ૦
ભગત વછલાખ એશા સબ કીને લેહર, ઉઠે તન જોબનમેરે

મોર મુગટ મોહનકી છબ્બી બસત રહત હૃદયકે મનમેરે
હમકુ છાંડ ચલે બન માહુ. રાધા૦ હમકુ૦
જેઠસે જવાળા તપે સબ ધરતી ભીહર અગન લગો વનમેરે,
બીન ઘટશાંમ બુજે જતન નહી ચમસે લાખ બુજાવત અસુવનસેરે,
હમકુ છાંડ ચલે બન માહુ. રાધા હમકુ૦
પુરન માસ પ્રભુ ઘર આયે આપ મીલે હરી કુંજનમેરે;
સુરદાસ મથુરાં કે બાશી પુરન કાજ હુએ મનુકેરે.
હમકુ છાંડ ચલે બન માહુ રાધા. હમકુ૦

વિંછી વિષે ગરબી.

અરરર માડીરે છાણું તે વીણવા ગઈતી, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે સોબત સહીની થઈતી; મા૦ વી૦
અરરર માડીરે છાંનો માનો લપાયો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે વાંકો વળી ડંખ મારયો મા૦ વી૦
અરરર માડીરે નાસતાં તેને ભારયો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે આશી લેહેરો આવી, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે સહીયર તેડી લાવી, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે સસરાને તેડાવો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે પડદાને બંધાવો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે સસરો અહીંયાં આવે, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે ગાડી બેસવા લાવે; મા૦ વી૦
અરરર માડીરે કાળુપુર લઈ ચાલો. મા૦ વી૦
અરરર માડીરે રેશમાનુ ઓઢાવો. મા૦ વી૦
અરરર માડીરે વીંછુડે વેર વાળયાં મા૦ વી૦
અરરર માડીરે હરખ હઈયાના ટાળયાં, મા૦ વી૦

અરરર માડીરે ભોજનીયાં ન ભાવે, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે સુતાં નીદ્રા ન આવે; મા૦ વી૦
અરરર માડીરે ઓરડામાં ઢોલીયા ઢળાવો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે શીરા તો કરાવો, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે પરણ્યો કાળીયા ખત્તરાને, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે વીંછીની વેદના ભારી, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે હોંશો તો રહીજો ભારી, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે વાત તે સહુ જાણે, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે શું હું કહું આ ટાણે, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે ચકરવાલે ચીત ચાઇ, મા૦ વી૦
અરરર માડીરે ગરબી રસીક ગાઇ, મા૦ વી૦

બોડાણાની ગરબી.

હરી દ્વારકાસે ધાયે ભક્ત ખાતર ઠાકોર આએ બોડાણા કે મનને ભાયે, હુએ પરસને જાવો દરખનને. ટેક,

સુણો એક દીનકી બાત, બોડાણાને જોડે હાથ, ચલના ચાઇએ મેરી સાથ પ્રભુ ડાકોરકુ (ડાકોરકુ)
સીતેર બરસ સેવા કીધી, પ્રભુ લજ્જા રાખો મારી,
મે તો બાત કહેતા, ખરી સમજો દીલકુ સમજો.
તુલશી જમણે હાથમેં બોઇ જાકે હરીકું ચઢાઇ;
સીતેર બરસ સુણુ લે બાઇ માલમ સબકું.
કીએ સેવામાં દરશન હુએ બોડાણો પરશન.
બોઇ કહેતે કીરશન લે ચલ હમકું. બે ચલ.
હુવી ગાડીકુ મંગાતે ચાલો આધી રેનકું આતે,

પીછે કાખે દોડે ધાતે, સબ કોમ જાણ્યા. સબ૦
હરી દ્વારકાસે ધાએ૦
પુજારી દેખ મંદીર જાય, હરી નહિ જીનકું પાય
પીછે સબ દોડે ધાય, હરી કાજ ગએ, હરી૦
ઠાકોર ગયે ગીરીવરધારી, રૂએ સુગલી નરનારી;
દુખ દે ગએ મોરારી, કીને ભરમાએ. કીને૦
દ્વારકામેં હુઆ સોર, લે ગએ ઠાકોરકું ચોર;
દેવળ ઉપર રૂગે મોર હજી નહીં આએ. હજી૦
મનમે સમજે ગોપાળ, ખડે લીંમડેકે છાડ;
કડવી મીઠી કીધા ડાળ, વાંસે ગલ દીધા. વાંસે૦
કાણે પીછે દોડે આય. હરી ગામનીકું જાય;
એસે બોત દુખ પાય શ્રી ભગવાનને. શ્રી૦
બરછી જલકે અંદર ડાલી, વાં બેઠે ગીરધારી;
ખલક રહે કીલકારી આપ વાં મરના, આપ૦
બરછી ડાલી તેના વાર નીકલી લોહુકી ધાર.
હુવા ત્યાં ઉતપાત, રૂવે બોડાણા, રૂવે૦
એસા મત કરો ઉતપાત, લખી કરો એકી બાત,
તોલો સોનેકી સાથ, ઓઇ મન માને, ઓ૦
લખી પકા શરૂ પાય. સોના સાટે તીન મન આય;
એતે બારે થાય, ઓ કયા જાને.
હરી દ્વારકાસે ધાયે, ચો૦ ૨
કુવે બોડાણા મહારાજ, કૈસી રેવે મોરી લાજ;
કાંટા મંગાયા આજ, સુખસે બોલો સુખસે૦
હરી નીકલે બહાર, બેઠે કાંટેપર સાર;

દો ફુલનકે ભાર કરદમ તોલો, ઉર૦
વાલી સોનેકી મંગવાઇ, સવા વાલકી કેવાઇ;
ધરી કાંટકી માંહી, ઓર નીકાલો.
હરી કમતી હોવે કાઆ સબ મીલ રોવે,
સોના દેખકે મોવે પીછુ ચલના. પીછુ
હુંવે ભકતીમે ભાન ચાવો મુખસેં પાન,
કાબે હુવે એકતાન અટકે સાને. અટ૦
હરી દ્વારકામે ધાએ. ચો૦ ૩
પુનમ કારતકી આતે મેલા ભારી ભરાતે,
સબ લોક દરશનકું આતે શોભા ભારી. સો૦
સુરત અમદાવાદ ઓર મોસી ગુજરાત,
તરે તરેકી જાત ઓર નર નારી. ઓર૦
મોર મુગટ ઝના પેન પ્રભુ ચલાતે સેન,
મુખ બજાતે બેન ગીરીવરધારી ગીરી૦
રામ લક્ષમણ હોનુભાઇ ખડે બાજુ પર આઇ,
સંગ રાધીકા માઇ જાઉં બલીહારી. જાઉં૦
કવી ચુનીલાલ છંદ ગાતે હરીચરણુ ચીત લગાતે.
છંદ દીલશે બનાતે ધરતે ધ્યાન. ધરતે૦
હરી દ્વારકાશે ધાએ. ચોર૦ ૪

કાળી ગોરીની લાવણી.

કાળી ગોરી દોનુ લડતી ધડ વરલી સું સમજાતી,
કહુરે કાળી બીચારી ગોરીકુ કયું ધમકાવતી,
ગોરી કહેતી સુનબે કાળી ગોરી પદમણી નારીમે,
ગોરી સુરજકે ઉજલા હોતા સારી દુનીયામેં.

ગોરા ચંદરમા ગોરી બીજલી ચમક રહી ઘન બાદલમે,
ગોરા પાની બરસતા ઇંદર સારી દુનીયામે.
ગોરા સોના ગોરી ચાંદી ગોરા હીરા મુજ નથનીમે,
ગોરા ગેના કાળી ખડી સારી તનમે. ૩
ગોરા સે'ઘા જરીકી સાડી, કાલી નેન નખરે કરતી;
ક્યું રે કાલી બીચારી ગોરીકું ક્યું ધમકાવતી ૪
અબ કાલી કહેતી સુનલે ગોરી તુ બીગાબજી બાતાં કરતી;
કાળી બદલી ચડે જદ પાનીકી બાગમા હોતી. ૫
કાલી રાત જદ પડે ગોરી, સબ દુનીયા શોખ કરતી;
કાળા કાજલ ગોરી, નેનમે અંજન કરતી. ૬
ગોરીકુ સુપે પૈના ગાલી, લડું હાકુંમે બીસી બસતિ.
કાલી બંદુકમે ગોળા ધરતી, ઊપર કાલી તાલા દેતી. ક્યુંરે કા.
અબ બઙિવરની કહે કારી ગોરીકુ તેરી બાસ સબ દુની.
આ કરે પઙિકી રોટી ઓર શાસ પુરી ખુરમા સબો કરે,
બઙિકા ઘેબર ઓર જલેબી છત્રીસ ભોજન ખાશા કરે.
કારી ગોરી દોનુ આપાના પેટ ભરે.
કારી ગોરીકા હાથ પકડકે, બઙિવરની યું સમજાતી. ક્યુંરેકારી.
ગોરી બઙિવરની તીનુંકા ઝગડા સુનકર ગીરધુ સમજાતા,
અબ મત લડના ચલો તીનુ આપને રસ્તે.
આનભોજન સુનીજન ગુનીસાગર પ્યારે ચંદ છંદ કહેતે,
ગોવીંદરાવજી સભામે નીત નયા છંદ બનાવતે.
ચકીવરની કે સુખદ નારી, ઝનકુ એની ચંદ કહેતે. કારી
ગોરીકા હાથ પકડકર આપતે ઘેર લીજાતે.

પ્રતાપઘડ મુલજાર અખાડા તુરેવાલેકી ખુબખતી,
કયું મારી બીચારી ગોરીકુ કયું ધમકાતી

ભદ્રકાળીની લાવણી.

ધન્ય ધન્ય ભદરકાળી મેં નજરે જોયાં બાળી,
એ ત્રણ દરવાજા વાળા મેં કરયાં દરશન;
જેની શોભાનો નહી પાર દરશન કરે કરનાર:
દીસે બદભયંકાર હું થયો પરશન, ૧
મદ્ય જાજે બાદને દેરે લોકબીફળ વધેરે,
માતા સણુગાર પેરે શોભા છે રૂડી,
અંબામા રૂપે કાળી જગતની દીન દયાળી,
કંઠે ગજરા નાકે વાળી, એને હાથે ચુડી. ૨
હું જોવા ગયો ચાલી મા ઉભી ખડગ ઝાલી,
એણે હાંસડી રુપા વાલી પહેરયાં ચોરચોળી;
અક્તિ જોવા જાગે સાથે ઘુઘરી પુંચી બાંધી હાથે,
શોભે મુગટ માથે એવી ભદ્ર ભોળી, ૩
માને શણુગાર ચડયા છે પુંઠ તકતા જડયા છે.
દ્વાર પીતળે મઢયાં છે દેવી છે સનમુખ,
જોતાં અક્કલ થઇ જાય ગાંડી મેં જોયું નજર માંડી.
અંદર લટકે છે હાંડી બહાર એક ઝમરૂખ ૪
ત્યાં થાય ઘંટનો ધમકો માનો વાગે ઝાંઝર ઝમકો,
ત્યાં ભક્ત કરે છે દમકો ગૌ શેવક જાચે
ગુનેગાર પકડે કાન અને થેઇ થેઈ નાચે. ૫
ત્યાં ગારદી ઘણા ફરે આખો દીન પેરા ભરે,
માની ખુબ ચોકી કરે આખી રાત જાગે

હું મંબાયાને માનું એનું નથી કાંઇ છાનું,
કાળા પુઠે દેખાનું ત્યાં બેડીઓ વાગે,
ઉપર ઘડીઆળ છે હેઠ ગારદી બેસે છે હેઠ,
સાંજ પડે થાય પેઠ, ત્યાં હાજરી લે છે,
શુકર વારે થોકાથોક રવીવારે ટળે શોક,
સાંજે જાય લાખા લોક, તે ત્યાં ઉભા રહું છું,
અમદાવાદ સારૂ શહેર મંબાયા કરજો મહેર,
સહુને થાય લીલા લહેર હું એટલું માગું.
કહે છે વલભ સુરજરામ છંદ રાયપુરમાં મુકામ,
પખાલીની પોળમાં ઠામ તૂને પાય લાગુ

લાવણી.

બરજોરી ના ચોલી સખીરી મેં જવાન બાલમ છોટા,
કીસે દોષ દઉં પુરભવ પાપ કીયા મેને ખોટા
ના બાપુકી મેંથી લાડકી લડકપનકી અગાઉ,
બાળપનમે મુજે મેરે બાપુને પરનાઇ,
ધનદોલતના માતુ સખીરી મુજે કરેમેં મેહલી,
ધરકે બરૂસે કીયે છોટે બાલમસે શગાઇ.
દીલમે એસા ચાહતી સખીરી આપ વીષમેં ખાઇ મરૂ,
ફાંશી લેકે સખા મેં જાકે મેહલમે ગીરજાઉ,
મેરા ફુટ ગયા કરમ મેં હું જુવાન બાલમ છોટા.
કીસે દોષ દઉં પુરભવ પાપ કીયા મેને ખોટા,
પહેલે આને ચલી સાસરે રસ્તેમેં કપડા ધોયા,
હસી ખુશીશે જાકે મહેલ દીપક જોયા,
નાયધોયકે ઓર ફુલુવાળા સેજ પલંગ વાં બીછવાયા;

ઉશી પલંગપે મેં પાયા મેરા છોટાસા બાલમ આયા,
મેને ઉઠાલે ઉઠાલે ગોદીમેં લીયા બાલમ રોયા;
મીટી ફુટી બગ ખુનનકી ઉરમે ફરે સોટા છોટા;
કીસે દોષ દઉં પુરભવે પાપ કીયા મેને ખોટા:
સબ ફાગન ખેલનકા મહીના ફાગ કીસસે ચલાઉં,
મેરા બાલમછોટા સખીમેં ગુલાલ કીસપે ઉડાઉં.
જાત બીરાદર કરે મસ્કરી બજારમેં કૈસે જાઉં,
ઉલવીસેં બતાવે સખીમેં સબ લોકુમેં સરમાવું:
કહેતે આશક સુનો માશુક મત સમજો બાવન છોટા
છોટી અંકુરશે કે હાથી સકલ હોતા ખાસા મોટા,
રાજેમહ ઉસ્તાદ હમારે છંદ કહે નહી એ ખોટા.
ક્રુગારાનજી કહે તુરવાલે સબપે મોટા.
જગા ચતુરસીંગ ગાવે લાવણી સુણો સખા છોટા મોટા,

ગરબી.

મીઠડા ગોરસ લ્યો ગોરસ લ્યો;
તમે ગોરસના ગીરધારી મીઠડાં
હાતે તારૂ ગોરસ લાગે છે મીઠું, હારે તારે બાપે જનમારે
નથી દીઠુંરે, મીઠડાં ગોરસ લો ગોરસ લ્યો.

સસરવતી માતાને વીનવું ગણપત લાગુ પાય, અલબેલી
અબલા આશ પુરજો, ગુણ સેવક તમારા ગાયરે. મીઠ. ૧
પથર મટી થઇ પ્રેમદા ભોજન કરતાં ગાય, આડુ અંગ
ફરે ફુંદડી તેનું એહું સહુકો ખાયરે. મીઠ. ૨
નાની છું નબ જેવડો અબલા કડવા વેણ ન બોલ,
કુંડું વખની કુંપળી, તને મારીશ પહેલે પહોરરે. મીઠ ૩

ટુંકે પાને આંબલી લાંબે પાન ખજુર, ઓગાળા નર વહી ગયા, મારે માથે ભાગ્યો મજુરરે મીઠ. ૪

કાચી તો કેરી ભલી, પાકાં ભલેરાં પાન. માથાનો મનની ભલી, નહીતો ખેંચ્યા ભલેરી કમાનરે. મીઠ. ૫

પાટણ પેટી દોમુખી નારીજ નામે નામ તે નરને ચાહે ઘણું એને છેલ સંગાથે કામરે. મીઠ. ૬

કોણે હીમાળો શેવીઓ કોણે શેવી આગ, કોણે કરવત મુકાવીયાં કેશ નારીને કાજરે. મીઠ. ૭

કાથે હીમાળો શેવીઓ ચુને શેવી આગ, સોપારીએ કરવત મુકાવીયાં એતો નાગરવેલને કાજરે. મીઠ. ૮

એક અંધારી ઓરડી બીજી વેરણ રાત, ત્રીજા શોકનો ઢોલીઓ એનો ઝઘડો લાગ્યો આખી રાતરે. મીઠ. ૯

માથા કેરો ગોફણો હૈયા કેરો હાર, દહાડે કર હાકરો એને રાતે કર ભરથારરે. મીઠ. ૧૦

પારે નાચે પારેવડાં હઈડે નાચે મોર, પરણ્યા એટલા માનવી પીટ્યા કુંવારા હરાયા ઢોરરે. મીઠ. ૧૧

ચીર ફાડી ધજા કરૂં કાંકણ મેલું નીશાન ઉતર સુઉ અભાગીયા, તારો પેઉ પોઢ્યો મસાણરે મીઠ. ૧૨

મહુંડે માળા ન ઘાલીએ લીમડો લેહેરા ખાય, પારકા પુરૂષ ન શેવીએ, એતો પરોઢીએ ઉઠી ઘેર જાયરે મીઠ. ૧૩

નદી બાંધુ નવ ડાંડીએ સમુદ્ર બાંધ્યો નવ જાય, તુજને બાંધુ વડોદરાને બાંકરે તારીફ છોડાવાને જાયરે. મીઠ. ૧૪

કાળા ગજકણનું કાપડું માંહી ભરયું છે હીર, ઘરનો ધણી પીટ્યો હીજડો મારો પાડોશી બાવન વીર. મીઠ. ૧૫

સોપારી વખાણુ સોરઠી જેના લીલાજ પીળા રંગ,
સ્રી વખાણું પાતળી જેનાં વાળ્યાં વળે છે અંગરે. ૧૬
ઉંચી ગોરી ઉજળી જળ ભરતાને જાય; કાંટો વાગ્યો પ્રેમનો;
તેનો ઉભી ઝોલા ખાયરે. ૧૭
ગાંડી માંથે બેડલુ ભોંકડ કોટે હાર, જુવારી પાસે નાણું રહે;
તેને જાતાં કેટલી વારરે. ૧૮
અંગ કાળું દાંત ઉજળો, ચાલે ધમર ચાલ;
સાસુ વહુને દીકરી, એ ત્રણનો એક ભરથારરે. ૧૯
બાપે જનમી બેટડી બેટડીએ જનમ્યો બાપ,
કહો મારા ઠાકરો એમાં બેટી ભલી કે બાપરે. ૨૦
જળમાં પેશી ઘર કરે જળમાં બેસી નહાય,
મસ્તક વાઢે નામરે તેની આંખ ફોડે જીવ જાયરે. ૨૧
પડી પણ ભાગી નહી, કટકા થયા બે ચાર;
વગર પાંખે ઉડી ગઇ તમે પંડીત કરોને વીચારરે. ૨૨
અગનીકુડમાં નીસર્યો અમરકુંડમાં નહાય,
પંડીતો પુછે પંડીતને તેના ફુલ વેલાને ખાયરે. ૨૩
કર વીના જે કામની મુખ વિના જે દંત,
સુવેલી જીવતાંને ગળે, તમે મોકલાવજો ગુનીયલ કંથરે. ૨૪
શખા તારૂં રૂસણું જેમ આટામાં લુણ,
કૃષ્ણ સરીખાં નાવલાં તને રહાડી મનાવે કુણરે. ૨૫
જેને ઘેર પવન ન સંચરે જેની છાંયાએ ન બેસે કોય,
તે ફળતો મોકલાવજો મારે એકાદશી વ્રત હોયરે. ૨૬
ઉભો નર નીંદા કરે ઝાઝા લડકા ખાય,
જેની મુછે માથા નીપજે, તમે ચતુર કરોને વીચારરે. ૨૭

શેરી ખરી પણ સાંકડી, ને નગર પાસેજ પણ દુર.
પરણ્યા પણ નહી નીવડો મારૂં જોબન જાય ભરપુરરે. ૨૮
ઉચી ડોકના સારીંગડા, મધુરા મધુરા ન બોલ;
હમે હયાનાં જારવાં, મારૂં જોબન કરે છે જોરરે. ૨૯
વેંત જેવડી વરખડી ઢાલ જેવડું ફુલ,
કાચાં કમળ ઉતરે તેનું પાકે થાયે સુલ. ૩૦
તનના કરૂં ત્રાજવાં મનનો કરૂં બજાર,
હઇયાની કરૂં હાટડી, હું તો વણુજ કરૂ વેપારરે. ૩૧
કુવા ઢાંકણું ઢાંકણું ખેતર ઢાંકણું ગાય,
બાપનું ઢાંકણું બેટડો ઘરનું ઢાંકણું નારરે. ૩૨

પંદર તથી.

હરી હઠ મેલને રાધે, મેરી સંગ બોલને રાધે, અબોલા બોલને રાધે, ઘુંઘટડા ખોલને રાધે, કબા માનને રાધે.

પડવે મારી સાહેલડી પેઉજી વાડીયે જાય,
પેઉજી લાવે દાડમ ગેરી છોલે ને ગેલજી ખાય. હરી. ૧
બીજે મોરી સાહેલડી, બાબોજ ઉગ્યો ચંદ;
દાડમ કેરે દતડે ગોરી આશો માંડ્યો છે ફંદ. હરી. ૨
ત્રીજે મોરી સાહેલડી તરીયાજ વારોવાર,
આશું જુલી સુંદરી જુલી કંકુને કાજળ સાર. હરી. ૩
ચોથે ચમકતી મેં સુણી જોબન બાળે વેશ,
ભર જોબનમાં એકલી જેના પેઉજી ગયા પરદેશ. હરી. ૪
પાંચમે મોરી સાહેલડી પંથ પલંગ કંથ દુર,
ભરજોબનમાં એકલી જેના પેઉજી ગયા પરદેશ. હરી. ૫
છઠે મોરી સાહેલડી છઠાજ વારોવાર,

પરદેશી રાજ પધારશે આપણું બેશીશું હારોહાર. હરી. ૬
સાતમે મોરી સાહેલડી સાતેજ કીધો સ્નેહ.
ચોમાસાની રત ચીકણી ઝીની ઝરમર વરશે મેહ. હરી. ૭
આઠમે મોરી સાહેલડી, આઠજ જોડાજોડ,
પરદેશી રાજ પધારશે આપણું બેસીશું મોડામોડ. હરી. ૮
નોમે મોરી સાહેલડી નવલાં જ પહેરૂં ચીર,
દીપક લઇ મેડે ચડું નયણે વછુટયાંનીર. હરી. ૯
દશમે મોરી સાહેલડી દસરા પુજવા જાય,
પુજ્યા તે નર પામીયા મારા રામજાદા ભરથાર. હરી. ૧૦
અગીયારશે મોરી સાહેલડી મેં કીધી શીવરાત,
પરોઢીયે ઉઠી પારણાં કરૂં મને કૃષ્ણ જોયાની ઘણીખાંત. હરી. ૧૧
બારસે મોરી સાહેલડી મેં બારજ બાંધ્યો બંધ,
કસનરા નર કશી ગયા, એતો કદી ન છુટે બંધ. હરી. ૧૨
તેરસે મોરી સાહેલડી, વાદળ વાધ્યો રંગ,
ઓસડની સુળી એક છે, મને ડસીયા કૃષ્ણ ભોરંગ. હરી. ૧૩
ચઉદશે મોરી સાહેલડી પાસા લીધા હાથ,
મેં જાણ્યું પડશે પાધરા, એતો ગડીયા છે બારેવાટ. હરી. ૧૪
પુનમે મોરી સાહેલડી, પુરીજ કરશો આશ,
મેં જાણ્યું હરી આવશે હવે થઇ બેઠીછું નીરાશ. હરી. ૧૫

લાવણી ૨ જી.

ઓ ભગવાન પતી નાદાન નથી કાંઇ શાન જનમ કેમ કાઢું. હું નાના કંથની નાર દુખ ક્યાં કાઢું. પરણાવી મારે બાપ પોતાને હાથ કજોડા સાથે મને દુખ દરીયામાં ઢળી પડયું દુખ માથે. ૧
હું આવી સાસરા માંય કંથને લાપ જગતને ધારે પરણ્યાં પછી વરસો ચાર થયાં છે જ્યારે. ૨

ઝુલણા.

મારે સાસુડીનું સાલ નણુંદ દે ગાલી, જેને કંથ તણું નહીં માન, તેને દુખ ભારી; કોઇ સખીયો ભેગી થાય પાણીને આરે, સહુ મારી ચરચા કરે, કંથની ત્યારે; મારા બાળ કંથને જોઇ હસે સહુ કોઇ દુખનો દરીયો. ઓ ભગવાન૦ ૧ હું ગઇ પતીની પાસ, હેતની આશ, દેખી નાસે છે, જો ઝાલું જમણોહાથ ચીસ પાડે છે હું નવ જોબન છું નાર, ખરે આ વાર છબીલી નારી, મુઓ જાણે નહી કાંઇ રીત, કરે છે ભારી.

ઝુલણા.

હું શુંય કરૂં ઓ બાપ દુખડું દે છે, મારે હઇયે હોળી બળે દુખી દીલ રહે છે, મને ગમે નહી શણગાર શરીર શજવા, વળી ભોજન વેગા પાક, ગમે નહી જમવા. મને વરસ થયાં છે સોળ જોબન ઝકઝોળ જુવાની મારી, પીટયો એ છે નાનું બાળ વરસ દસ ભારી. ઓ ભગવાન. ૩ મારે બાપે મને આ બાળ: સોંપ્યો તતકાળ સારૂ નવ કીધું: એ બાળકડાની સંગ કન્યાદાન દીધું. જે બેટીને વળી ગાય દોરે ત્યાં જાય કુમુ નવ થાકે તેમ કન્યારાઓ બળદ કસાઇને આપે.

ઝુલણા.

તેમ પોતા મારુરે કરી, મને દુખ ભારી, ઓ દૈવ ગયો તે નરી કરી દુખ કારી, છાતીમાં બાકળા બળે કરૂં શું લેખા હું લાજી મરૂં છું નાના કંથને દેખી. જેવું ચંદ તણું છે તેજ; એવું સુરજ તેજ કોમળ છું અંગે, સુવા લાયક એતો નથી, મારી સંગે. ઓ ભગવાન. ૪ જેવી કંથ પીનાની નાર, એવી આ વાર, મને પણ જાણો; હું પડી કથીરની સંગ.

મોતીનો દાણો, મારે વહે ચક્ષુએ નીર ભીંજે છે ચીર
ચોળી પણ ભીંજે, એ બાળ કંથને જોઇ, દીલ નવ રીઝે.

ઝુલણ.

વળી સાસુ મારે બોલ, ઘણેરા મુજને તુ પજવેછે મુજ
બાળ થયું શું તુજને, મારો જીવ બળે છે રોજ, કરૂં શું બાઇ,
બાઇ, સગી નણંદીને હું કહું, મરો તુજ ભાઇ શું કરૂં
ઇશ ઓ હાય હવે શું ઝેહેર ખાઇ મરવું. પડી દુખ
દરીયાની માંય રહ્યું છે રડવું ઓ ભગવાન ૪ મારૂ મન
થાય છે ખાખ, ઉડે જેમ રાખ, જનમ શીદ આપ્યો, પ્રભુ
મારે કરમે કયાં પીટાને થાપ્યો મેં કરયાં નથી કાંઇ પાપ
જગતના બાપ, ગુન્હો શો પડીયો, તે. મુજ અભળાને કાજ,
એવો કયાં ઘડીયો

ઝુલણ.

હું હતી કદી બીધવાનો આથી સારૂ, પણ જોઇ કોકટનો
કંથ બળે મન મારૂ, ઘણું થાય છે ચીત રમવાને જારી,
પણ રહુંછું અટકી લાજ કુલની ધારી, મને ઘણો
કામનો તાપ કહુંછું આપ નથીરે ખમાતુ મારૂ વીર્ય પીડા
કરે, નથીરે દમાતું. ઓ ભગવાન ૫ હું જઉં મહીયરની
માંય બાતને ત્યાંય કદી કો નારી; મારી ભોજાઇ મારે
બોલ ઘણા દુખકારી. હું મનમાં સમજી રહું હુંકારા સહુ
બોલ હાંશીના, હવે કાંઇ નથી ઉપાય વીના ફાંશીના.

ઝુલણ.

ઓ ઇશ હવે તો સુણ ગતી કર મોટા, તુજ ઘર બોડા
ઘર તણો પડયો શો ટોટો. મારો પાપી હતો જે બાપ,

પીટયો હત્યારો, તેણે કરયો નહી વીચાર, જરા કાંઇ સારો.
કહે છે જે કાળીદાસ, ઇશ્વરની પાસ બેઠા તું કરજે અબળાની
અરજ કાનપર ધરજે, ઓ ભગવાન પતી નાદાન,
નથી કંઇ સાન જનમ કેમ કાઢું હું નાના કંથની નાર,
દુખ કયાં કાઢું.

લાવણી ૩ જી.

ભરથાર પ્રાણ આધાર, સુખ દેનાર ગયો કયાં ઉડી. તુજ
વીના નાથ મારી દશા થઇ ભુંડી. તુજવીણ મુજને પ્રાણ,
ગમે નવ જાણ, કરૂં શું હાથે, મુકી મુજને એકલી, ગયો
તું કયાં. પ્યારીનું દુખ તેં બાર ધર્યું ન લગાર. ગયો
કયાં તું ચાલી. તુજવીણ ગાલની ઉડી ગઇ સહુ લાલી.

લાવણી ૫ મી.

છેલ બટાઉ ચાહ ગગનમે સુરત પાક મોતી આલા, બારમા
યા મોહના રાણીને મહોબતકા પાસા ડાલા, દીલ્લી શહેરકા તખ્ત
બટાઉ ધન દોલત સારી માલા, બીસ વરસકી ઉમર હરનીવાન, ઇ.
શક બાજમે બીનમાથા, ચાર તરેહકા ચાર વખત પોશાક બની
કચન કાયા, બાધી ઢાલ સમશેર સીપાઇ સુરતાન્ગીકા વેશ લીયા,
ગુજરાત અમદાવાદ શહેર દેખકર આનમાયા, ધુપકા તેજર દીવાનીશી
બેઠ જરી આરામ પાયા.

ઝુલણ.

તાલેવનકે બાગ કુવે પર ભડાભરા મીઠા પાણી, સો દોસો સાંઢે
લીમેં ચક્ક રહી જઉ ચંદાકી ચદની. શીર સુકા ઘડાઇ જલ
ભર કુ મોહના રાણી નજર પડા મહાબુબ સુન્દર પછી સાન

સોબત વાની; મંદીલ પર શીર પેચ તુરા ફુલ જરાવ મોતનકી, મારા બીરમાયા મોહના રાણીને મહોબતકા ફાંસા ડાલા, છેલ બટાઉ મોહના રાણી ભઇ દીવાની ડોલ દેખ ઉમ પછીકા, કીયા રાજા કીયા અમારે બાદશાહ જાદા હો કયાંકા. અજબ ખુદાને નુર બનાયા જોડ કીસી હક તાલેકા, આગે કહાંસે કહાં જાનેકા મુકામ કીસમત વાલેકા, મોહના નીશંક હોકર સંગ છોડ સબ શહેર લોકા, ધમક ચમકકર આયા સામને બાણુ ચોડયા નેનુકા, ચતુર સાગર આદરસે પુછે કહાંસે આયે પરદેશી. કોન તુમારા બતન ઠીકાના કીસ વસ્તિકે રહેવાશી, કરો ખુલાસા કરકે દીલકી બાત મીઠી ખાસી; કરો બંદગી કબુલ આજકિ રેન તુમારી હોકે દાસી; સંગ બગલેમેં આરામ કરના નરમ બીછાના ચોપાલા, બીરમાયા મોહના રાણીને મહોબતકા ફાંસા ડાલા. છેલબટાઉરે ધોકા કુછ ના રખના દીલમાં, કોલ વચન લેતો મારા; સચેકે શીર ખુદા વાલી જુઠેક દુનીઆના ધંધા, વર ખાવાંદ પરદેશ ગયે હે, ગુજરી ગએ વરસો બારા. સાસુ બીચારી પડી એકલી માલ ખજાના બોતેરા શુરત દેખકર દીલ લલચાવા હોજો મોહના પધારા, લાખ રૂપેકી રઝુજ સેજપર ચલો ઉઠો દેખો ડેરા.

ઝુલ.

સહુ ઉઠી ગયુ સુખતણુ નુર હો આરા તુજ બીચુ નેત્રથી વહે આંસુની ધારા, ઉરમાળ ગઈ સુકાઇ શકતી જર કાંઇ:લથડીયાં આવે, અરે હીડતાં આંધ એ સુખ દેયણુ ભરથાર જીવન આધાર પ્યાર કેમ

છોડયો બીજી કોઇ પ્યારી સાથ પ્યાર જઈ જોડયો; દીન રાત

દુખમા રહુ. કુવામાં પડુ મરૂં કે બુડી તુજ વીના

નાથ મારી દશા થઇ ભુંડી દુખમાં પડવાને કાજ હસે

નવ આજ અરે કાંઇ આરો; હું અભાગનીનો હાથ ગ્રહે કોઇ તારો; પીઉ પતી મુજને કાગ આહરે જાય નથી રહેવાતું આ કામગ્નિનું કષ્ટ નથી સહેવાતું.

ઝુલા.

આવે નહી આંખની માંહે ઉંઘ વગારે, તમ વગર સ્વામી થાય સોચના ભારે કાળજું ફોલીને ખાય, મદન અત્યારે, ભેટીને દુખ ટાળશો, કહો કંથ ક્યારે છાંટી અમરત રૂપી નીર, નણંદના વીર જુઓ મરૂં ઝુરી તમ વીના નાથ મારી દશા થઇ ભુંડી મનમાં અતીશે મુઝાઉં બહુ ખીજાઉં ઘર કયમ ધીરે; તું ઝાટ ધીરજનું અને નાથ દુખ નીરે. સજવા નવ દે શણગાર અરે ભરથાર, સગાં વહાલાં સો, કયમ ગાળું દુખમાં દીન પ્યારાજી.

ઝુલા.

નવ મેશ આંખની માંહે આંજવા દેરે નવ સુવું ખાટલાપરે. એમ સકી કહેરે મુજ અરે કાન હોઠની કરણ ચરણ પણ મારા વરવા દીસે શણગાર વીણ ઓ પ્યારા બાવળીઆ જેવા હાથ દીસે છે નાથ વીનારે સુદી મુજ વીણ નાથ માહરી દશા થઇ ભુંડી મુજ સહીપનીઓ સરવ ધરીને ગરવ ઠમકની ચાલે નીજ પતીશું વાતો કરે હર્ષમાં મહાલે ચાવે નીત્ય પાન સોપારી પ્રાણને પ્યારી તે સુખ જોઇ ચર ચરે છાતી નીત્ય દીઠે તે મારી.

સમાપ્ત.